

Univerza v Ljubljani
Teološka fakulteta

MEDNARODNA KONFERENCA
INTERNATIONAL CONFERENCE

DINAMIKA ALKOHOLIZMA IN ZASVOJENOSTI TER DRUŽINSKO ŽIVLJENJE: TEORIJA, RAZISKOVANJE IN DOBRE PRAKSE

Dynamic of Alcoholism/Addiction
and Family Life:
Theory, Research, and Good Practice

LJUBLJANA, 12.5.2023

ZBORNİK POVZETKOV / BOOK OF ABSTRACTS

FRANČIŠKANSKI
DRUŽINSKI
INŠTITUT

Univerza v Ljubljani
Teološka fakulteta

**FRANČIŠKANSKI
DRUŽINSKI
INŠTITUT**

Finančna podpora / Financial Support
Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS / Slovenian Research Agency
(Raziskovalni projekt J5-2570)

12. maj 2023, Ljubljana, preko spletne platforme ZOOM

Organizacijski odbor: Barbara Simonič
Programski odbor: doc. dr. Sara Jerebic,
doc. dr. Saša Poljak Lukek, prof. dr. Barbara Simonič
Uredila: Barbara Simonič
Recenzenta:izr. prof. dr. Sebastjan Kristovič, doc. dr. Jernej Kovač

Elektronska izdaja PDF, prva objava
Način dostopa (URL) <http://www.teof.uni-lj.si>
Ljubljana, 2023

Kazalo

Christian Gostečnik: Razvojna relacijska paradigma in dinamika zasvojenosti.....	4
Tanja Pate: Čustvena regulacija, zloraba alkohola in funkcionalnost v družini.....	5
Tanja Repič Slavič: Ženske in zasvojenost z alkoholom.....	6
Barbara Simonič: Alkoholizem, regulacija afekta in relacijska družinska terapija...	7
Tanja Valenta: Razumevanje zasvojenosti in dvoumne izgube – nevroznanost in relacijska družinska terapija.....	8
Drago Jerebic: Obrambni mehanizmi pri zdravljenih alkoholikih.....	9
Saša Poljak Lukek: Potravmatska rast v procesu okrevanja po zasvojenosti.....	10
Elżbieta Osewska: Izpostavljenost tveganju za motnje v delovanju družin na Poljskem zaradi uživanja alkohola / Polish Family at Risk of Dysfunction Caused by Alcohol Consumption.....	11
Josip Bošnjaković: Pomembnost katoliških skupnosti in cerkvene infrastrukture v soočanju z vprašanji odvisnosti znotraj družine / Važnost katoliških udrug i crkvene infrastrukture u suočavanju s pitanjima ovisnosti unutar obitelji.....	12
Sara Jerebic: Alkohol v družini: klinično ocenjevanje partnerskih in družinskih odnosov.....	13
Jasminka Zloković: Otroci zasvojenih staršev – izzivi in perspektive socialno »(ne)vidnih« otrok / Djeca roditelja ovisnika - izazovi i perspektive socijalno „(ne)vidljive“ djece.....	14
Mirjana Halužan, Ana Matošić, Daniela Vojnović, Ana Šeremet: Delo sistemskega družinskega terapevta z družinami odvisnikov od alkohola: prikaz primera / Rad sistemskog obiteljskog terapeuta s obiteljima ovisnika o alkolu: prikaz slučaja.....	15
Nataša Rijavec Klobučar: Dinamika v družini s staršem alkoholikom in relacijska družinska terapija.....	16
Ana Šeremet, Ana Haramina, Mirjana Halužan: Dinamika v primarni družini, čustvena regulacija in individualni problemi ter moči: otroci alkoholikov vs. otroci nealkoholikov / Dinamika unutar primarne obitelji, emocionalna regulacija i individualni problemi i snage: djeca alkoholičara vs. djeca nealkoholičara.....	17

Razvojna relacijska paradigma in dinamika zasvojenosti

prof. dr. Christian Gostečnik

Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, Slovenija

Paradigma relacijske družinske terapije trdi, da se v najzgodnejšem psiho-organskemu razvoju otroka ustvarjajo zapisi v možganih, ki pozneje vodijo do ustvarjanja obrambnih mehanizmov ali psiho-organskih mehanizmov, med njimi pa so večkrat različne oblike zasvojenosti, ki se pokažejo tudi v odrasli dobi. Relacijska družinska terapija razume alkoholizem in druge oblike zasvojenosti kot sredstvo ali model soočanja z bolečino, žalostjo, s porazom, z vznemirjenostjo, dramatično razdiralnimi doživetji v družini in širši družbi. V prispevku bodo predstavljene temeljne premise paradigme relacijske družinske terapije pri razumevanju in globinski obravnavi odvisnosti. Relacijska družinska terapija preko mehanizmov projekcijsko introjekcijske identifikacije (transferja in kontratransferja) prodira v nezavedni spomin in tako z ozaveščanjem le tega pomaga regulirati posameznikova psihobiološka stanja in afekte, ki izhajajo iz teh stanj in poganjajo nefunkcionalne oblike vedenja, kot je tudi odvisniško vedenje.

Ključne besede: zasvojenost, relacijska družinska terapija, razvoj, regulacija afekta, afektivni psihični konstrukt

Čustvena regulacija, zloraba alkohola in funkcionalnost v družini

doc. dr. Tanja Pate

Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, Slovenija

Alkohol spada med največje dejavnike tveganja za razvoj bolezni in vpliva na celostno človekovo delovanje. Uživanje alkohola pogosto predstavlja način reševanja stiske in spopadanja s stresom. V prispevku bo predstavljena raziskava, katere namen je bil preučiti odnos med odnosi v izvorni družini in doživljanjem travmatičnih izkušenj v otroštvu (zloraba in zanemarjanje) z doživljanjem kvalitete družinskih odnosov in čustvenim procesiranjem v odraslosti pri alkoholikih ter raziskati razlike glede na prisotnost nevarne rabe alkohola.

Izvedena je bila deskriptivna in korelacijska presečna raziskava, v kateri je sodelovalo 151 udeležencev z nevarno rabo alkohola in 411 udeležencev brez nevarne rabe alkohola. Podatki so bili zbrani s pomočjo vprašalnikov: AUDIT (The Alcohol Use Disorders Identification Test), FH (Family/Household), FOO (Family of Origin), ACE-IQ (Adverse Childhood Experiences International Questionnaire) in DERS-SF (Difficulties in emotion regulation scale – Short form).

O tveganem pitju alkohola je poročalo 144 (28,2 %) udeležencev. Moški ($M = 13,3$, $SD = 12,1$) so v primerjavi z ženskami ($M = 5,2$, $SD = 6,4$) poročali o signifikantno pogostejši rabi alkohola ($t(195,494) = 8,092$, $p < 0,001$). Slabše čustveno reguliranje je bilo povezano s pogostejšo zlorabo alkohola, slabšo funkcionalnostjo v sedanji in primarni družini, pogostejšim doživljanjem čustvenega in fizičnega zanemarjanja ter družinskega in psihičnega nasilja v otroštvu. Rezultati multiple regresije so pokazali, da so manjša funkcionalnost v izvorni družini, manjša funkcionalnost v sedanji družini in pogostejša raba alkohola pomembni prediktorji za slabšo čustveno regulacijo.

Ugotovitve kažejo na pomen razumevanja uživanja alkohola kot načina obvladovanja psiholoških stisk ter poudarjajo pomembnost čustvene regulacije, preteklih in sedanjih družinskih odnosov ter travmatičnih izkušenj.

Ključne besede: alkohol, čustvena regulacija, družinski odnosi, travmatična doživetja

Ženske in zasvojenost z alkoholom

prof. dr. Tanja Repič Slavič

Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, Slovenija

Zasvojenost z alkoholom spada med najpogostejše zasvojenosti in je razširjena tako pri moških kot pri ženskah. Pot do razvoja sindroma odvisnosti od alkohola je več let trajajoč proces, podobno tudi pot zdravljenja. V prispevku bomo predstavili najprej splošne dejavnike zasvojenosti z alkoholom pri ženskah, nato pa še specifične dejavnike glede na razliko med spoloma. Izpostavili bomo pomen in povezavo med težkimi obremenjujočimi izkušnjami v otroštvu in zgodnjimi odnosi ter soočanjem s posledicami v odraslosti. Osvetlili bomo tudi pojem čustvene regulacije, kompulzivnega ponavljanja in afektivnih psihičnih konstruktov v kontekstu relacijske družinske teorije in terapije, ki kaže na učinkovito in uspešno razreševanje raznih oblik zasvojenosti.

Ključne besede: zasvojenost, alkoholizem, ženske, travma, relacijska družinska terapija

Alkoholizem, regulacija afekta in relacijska družinska terapija

prof. dr. Barbara Simonič
Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, Slovenija

Paradigma relacijske družinske terapije gleda na alkoholizem in njegovo dinamiko v povezavi z nefunkcionalno regulacijo afekta. Mehanizem regulacije afekta se v splošnem nanaša na notranje procese, ki posamezniku dovoljujejo, da ohranja čustva do mere, ki je zanj še znosna. Po teh predvidevanjih alkoholiki tako pijejo, da bi se soočili s težkimi čustvi, ker naj bi pri njih bilo prisotnih več negativnih čustvenih stanj kot pri drugih ljudeh, ali pa ker naj bi jim manjkalo notranjih virov, da bi se soočili s temi negativnimi čustvi. Zatekanje v svet omame predstavlja ponavljajoče se poskuse, da bi regulirali težko nosljiva čustva, ki velikokrat izvirajo iz preteklih bolečih izkušenj. V prispevku bo prikazano, kako se proces relacijske družinske terapije pri terapevtski obravnavi zasvojenosti osredotoča na prepoznavanje in preoblikovanje disfunkcionalne regulacije afekta, ki je v ozadju odvisniškega vedenja.

Ključne besede: zasvojenost, afekt, čustvena regulacija, psihoterapija

Razumevanje zasvojenosti in dvoumne izgube – nevroznanost in relacijska družinska terapija

as. dr. Tanja Valenta

Frančiškanski družinski inštitut;

Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, Slovenija

Dvoumna izguba (ang. ambiguous loss) in zasvojenost sta lahko medsebojno povezani temi, ki pomembno vplivata na duševno in fizično zdravje posameznika. Dvoumna izguba se nanaša na situacijo, ko posameznik doživi izgubo, ki je nejasna ali nedefinirana. Nevarna raba in zasvojenost z alkoholom in/ali drogami pa je lahko eden od nefunkcionalnih načinov posameznikovega soočanja tako z dvoumno izgubo, kot tudi z vsemi občutki, ki jih prinaša.

Raziskave so namreč pokazale, da lahko dvoumna izguba vpliva na delovanje in strukturo možganov, kar vodi do povečanega tveganja za razvoj zasvojenosti. Dvoumna izguba lahko povzroči spremembe v prefrontalnem korteksu možganov, ki je odgovoren za odločanje, nadzor impulzov in čustveno regulacijo. Te spremembe lahko vodijo do povečanega odziva na stres in oslABLJENE izvršilne funkcije, kar lahko prispeva k razvoju tvegane rabe alkohola in/ali drog ter odvisniškega vedenja.

Poleg tega so študije pokazale, da lahko zasvojenost nadalje povzroči tudi spremembe v možganih, zlasti v centru za nagrajevanje, kar vodi v cikel hrepenenja in odtegnitve ter s tem krepi zasvojenost. Zaradi tega se posamezniki težje osvobodijo zasvojenosti, še posebej ob dvoumni izgubi, ki lahko poslabša čustveni in fizični odziv pri posamezniku. Mnoge nevroznanstvene raziskave potrjujejo, da lahko poleg neugodnih izkušenj iz otroštva, travme (kar dvoumna izguba nedvomno je) ter kronični stres vplivajo na delovanje možganov in povečajo tveganje za razvoj zasvojenosti.

Povezovanje nevroznanosti in terapije je lahko koristen pristop pri zdravljenju posameznikov, ki trpijo zaradi dvoumne izgube in zasvojenosti obenem. Nevroznanstvene raziskave lahko terapevtom pomagajo bolje razumeti osnovne možganske spremembe, povezane z dvoumno izgubo in zasvojenostjo. Terapija lahko posameznikom zagotovi potrebno podporo in načine za obvladovanje čustev in spopadanje z izgubo, hkrati pa obravnava njihovo zasvojenost in jim pomaga prekiniti krog zasvojenosti in nadaljnje izgube.

Ključne besede: zasvojenost, dvoumna izguba, relacijska družinska terapija, nevroznanost

Obrambni mehanizmi pri zdravljenih alkoholikih

doc. dr. Drago Jerebic

Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, Slovenija

Poleg pregleda dosedanjih raziskav in literature, ki pričajo o zelo pomembni vlogi maminega odnosa do otroka glede kasnejšega razvoja SOA (sindroma odvisnosti od alkohola), bomo predstavili kvantitativno in kvalitativno raziskavo na to temo.

Kvantitativna raziskava je bila opravljena pri 154 moških med procesom zdravljenja odvisnosti od alkohola in v kontrolni skupini pri 65 moških, ki so se opredelili kot osebe, ki nimajo težav z alkoholizmom. Namen raziskave je prikazati razliko med skupino zdravljenih alkoholikov in kontrolno skupino odraslih moških, ki nimajo oz. niso imeli težav z odvisnostjo od alkohola glede na odnos z mamo v otroštvu. Uporabili smo 4 vprašalnike: Child's Attitude Toward Mother (CAM) / Father (CAF) questionnaire, Moja čustva do - MCD in The Parental Bonding Instrument (PBI).

V kvalitativni raziskavi je sodelovalo sedem zdravljenih alkoholikov, ki so devet mesecev po dvakrat na mesec obiskovali skupino za zdravljene alkoholike.

Ker bi sodeč po rezultatih kvantitativne raziskave lahko sklepali, da so imeli zdravljeni alkoholiki boljši odnos z materami v otroštvu kot moški v kontrolni skupini in kot udeleženci v kvalitativni raziskavi, bomo v prispevku skušali to pojasniti z morebitno uporabo obrambnih mehanizmov zanikanja, izkrivljanja in idealiziranja.

Ključne besede: alkoholizem, mati, sin, skupina, obrambni mehanizem

Potravmatska rast v procesu okrevanja po zasvojenosti

doc. dr. Saša Poljak Lukek

Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, Slovenija

Potravmatska rast predstavlja pozitivne psihološke spremembe, ki se pojavijo kot rezultat doživete in preživete travme. V primerjavi s potravmatsko stresno motnjo se ne opredeljuje negativnih posledic, ampak poudarja možnosti osebne rasti in pozitivnih sprememb. Povezavo zasvojenosti, travme in potravmatske rasti lahko razložimo v dveh smereh. Kot prvo lahko zasvojenost razumemo kot način negativne regulacije zaradi posledic travme. Travma trajno okvari sposobnost čustvene regulacije, zasvojenost pa predstavlja skrajni poskus ponovne vzpostavitve čustvenega ravnovesja. Pri soočanju z zasvojenostjo se morajo tako posamezniki pogosto soočiti in predelati travme, ki povzročajo čustveno disregulacijo. Predelava travme in vzpostavljanje novega doživljanja posledic travme varuje pred ponovnih zasvojitvenim vedenjem in predstavlja proces potravmatske rasti. Lahko pa zasvojenost samo po sebi razumemo kot travmo, saj posledice zasvojitvenih vedenj pogosto povzročijo travmatično doživljanje. Okrevanje pa je v tem primeru še bolj neposredno povezano s predelavo travmatičnih izkušenj in tako zopet ponuja možnosti osebne rasti. Prispevek bo predstavil dva elementa potravmatske rasti, ki ju prepoznamo v procesu okrevanja po zasvojenosti: duhovnost in medosebni odnosi. Okrevanje po zasvojenosti lahko povečuje občutek hvaležnosti, daje občutek smiselnosti življenja, preoblikuje vrednote, omogoča procese odpuščanja in povečuje občutek povezanosti s stvarstvom, kar prepoznamo kot pomembne elemente duhovne rasti. Poleg tega pa okrevanje po zasvojenosti zahteva ponovno vzpostavljanje odnosov oziroma popravek relacijskih travm, ki jih je povzročila zasvojenost. Relacijski vidik potravmatske rasti predstavlja pomemben element okrevanja po zasvojenosti. Ponovna izkušnja varnosti, pripadnosti, vrednosti in pomembnosti ter vzpostavljanje učinkovitih načinov regulacije čustev predstavlja ponovno možnost zadovoljevanja relacijskih potreb v odnosih in tako popravek relacijskih travm. Prispevek bo predstavil duhovne in medosebne procese potravmatske rasti v psihoterapevtski obravnavi okrevanja po zasvojenosti, opredelil izhodišča za terminološko definicijo potravmatske rasti po zasvojenosti in v osredje postavil omejitve in predloge za nadaljnje raziskovanje tega področja.

Ključne besede: potravmatska rast, zasvojenost, duhovnost, odnosi, psihoterapija

Izpostavljenost tveganju za motnje v delovanju družin na Poljskem zaradi uživanja alkohola / Polish Family at Risk of Dysfunction Caused by Alcohol Consumption*

prof. dr. Elżbieta Osewska
University of Applied Sciences in Tarnow, Poljska

Na Poljskem se je v obdobju družbeno-politične transformacije spremenil odnos ljudi do zakonske zveze in družine: zmanjšalo se je število porok, povečalo število ločitev in nastale so nove oblike družinskega življenja. Star, a še vedno močan družbeni problem je zasvojenost z alkoholom. Pitje alkohola je običaj poljske družbe. Vendar je odnos javnosti do njegovega uživanja precej zmeden, raznolik in pretežno osredotočen na prekomerno uživanje alkohola in nekatere s tem povezane težave. Alkoholizem pomembno vpliva na delovanje družine, njegove posledice pa ne prizadenejo le zasvojenega člana, temveč vplivajo na družino kot celoto. To se kaže predvsem v zanemarjanju starševskih dolžnosti, oslabitvi družinske komunikacije, prizadetosti družinskih financ, neharmoničnih odnosih med partnerji, predvsem pa se odraža v vzgoji otrok, pri katerih je v številnih primerih zaradi alkoholizma staršev ovirana njihova osebna rast. Predstavitev prikazuje alkoholizem kot bolezen celotne družine, ki zadeva vsakega njenega člana.

Ključne besede: družina, alkoholizem, zakon, otroci, starševstvo

**prispevek v angleškem jeziku*

Pomembnost katoliških skupnosti in cerkvene infrastrukture v soočanju z vprašanji odvisnosti znotraj družine / Važnost katoliških udruga i cerkvene infrastrukture u suočavanju s pitanjima ovisnosti unutar obitelji**

doc. dr. sc. Josip Bošnjaković

Katoliška teološka fakulteta v Đakovu, Univerza Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku;

Hrvaška katoliška univerza v Zagrebu, Hrvaška

V (nad)škofijskih svetovalnicah v Republiki Hrvaški, ki delujejo v 12 mestih in kamor se na letni ravni obrne preko 3500 posameznikov, 800 parov in 900 družin, različnih predavanj, delavnic, seminarjev pa se udeleži več tisoč ljudi, je opaziti, da je problem zasvojenosti pomembna tema pri zagotavljanju (ne)ravnovesja v družinah. Zavedajoč se tega problema kot tudi drugih težav, povezanih z življenjem zakoncev in družin, sta verska skupnost in hrvaško združenje zakonskih in družinskih svetovalcev (Hrvatsko društvo bračnih obiteljskih savjetovatelja) ob podpori cerkvenih ustanov sprožila pobudo za ustanovitev Odbora za zakonske in družinske svetovalne centre (Odbor za bračna i obiteljska savjetovališta). Hrvaška škofovska konferenca je ta predlog sprejela na zasedanju oktobra 2022 in je temelj za imenovani odbor. S tem so se plenarnim zasedanjem (nad)škofov Hrvaške škofovske konference približale ne le svetovalnice, ampak tudi vse težave, s katerimi se srečujejo v svetovalnicah, saj se poročila s sej Odbora za zakonske in družinske svetovalne centre pošiljajo na ta zasedanja. S tem se pričakuje, da bodo tudi težave, povezane z zasvojenostmi v zakonu in družini, pogosteje prisotne v temah srečanj (nad)škofov. Posinodalna apostolska spodbuda papeža Frančiška *Amoris Laetitia* (2016) na več mestih omenja problem zasvojenosti v družini (št. 50, 51, 197, 260, 273) in pomen upoštevanja tega sodobnega problema, ki vpliva na stabilnost in zdravje družine.

Ključne besede: družina, združenje, Hrvaška škofovska konferenca, zasvojenost, zdravje

***prispevek v hrvaškem jeziku*

Alkohol v družini: klinično ocenjevanje partnerskih in družinskih odnosov

doc. dr. Sara Jerebic

Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, Slovenija

Prekomerno uživanje alkohola je v Sloveniji pereč problem. Številne škodljive posledice ne predstavljajo grožnje samo za posameznika, temveč tudi za njegove partnerske in družinske odnose. Otroci, ki odraščajo v družini s prisotnim alkoholom, predstavljajo ranljivo skupino s povečanim tveganjem za telesne in duševne težave ter težave v odraslih partnerskih in družinskih odnosih. Za prekinitev medgeneracijskega prenosa škodljivih posledic ter ustrezno podporo družini, je pomembno oceniti družinske in partnerske odnose. Klinična ocena partnerskih in družinskih odnosov je storitev, ki jo izvajajo zakonski in družinski terapevti. V prispevku bomo predstavili različne faze v procesu klinične presoje in različne načine zbiranja kliničnih podatkov, ki izboljšajo razumevanje vzorcev družinskega delovanja in so lahko v pomoč ocenjevalcem starševskih kompetenc v primerih nasilja, zanemarjanja ali zlorab otrok. S prispevkom želimo opozoriti na pomembnost ustreznih znanj s področja dinamike partnerskih in družinskih odnosov pri podpori družinam in v postopkih opredeljevanja glede varstva, vzgoje in stikov v družinah, kjer je prisoten alkohol.

Ključne besede: alkohol, klinična ocena, partnerski odnosi, družinski odnosi, družinska dinamika

Otroci zasvojenih staršev – izzivi in perspektive socialno »(ne)vidnih« otrok / Djeca roditelja ovisnika – izazovi i perspektive socijalno „(ne)vidljive“ djece**

prof. dr. sc. Jasminka Zloković
Filozofska fakulteta, Univerza na Reki, Hrvatska

Prispevek ob upoštevanju vpliva različnih izobraževalnih okolij podaja pogled na poseben pomen vpliva družine na posameznikov celoten življenjski cikel. Družina je močan vir in kraj ljubezni, topline, podpore in varnosti. Na žalost za mnoge ljudi to ni realnost. Namen prispevka je nenehno spodbujati strokovno in širšo javnost, da prepozna otroke brez ustrezne starševske skrbi ter k tej kompleksni problematiki pristopati sistemsko in strokovno z namenom izboljšanja položaja otrok v sistemu humane in civilizirane družbe. Prispevek predstavlja znanstveno pedagoško-socialno razpravo s poudarkom na problematiki otrok zasvojenih oseb, glavni cilj pa je premislek o sodobnih izzivih in oblikovanju bolj humanega pogleda na otroke, ki so pogosto »nevidni«, ne le svojim staršem in družinam, ampak tudi širšemu okolju (zdravstvene in socialne ustanove, predšolski in vzgojno-izobraževalni zavodi). Lahko govorimo tudi o socialni slepoti družbe do otrok zasvojenih staršev. Nekateri izmed njih so izpostavljeni nasilju, kriminalu, neustreznim zdravstvenim in vzgojno-izobraževalnim podporam ter drugim težkim življenjskim razmeram, zaradi česar sodijo v rizično skupino. Mladoletni otroci, ki potrebujejo vsakodnevno skrb in starševsko ljubezen, podporo in občutek varnosti, so izpostavljeni nenehnim stresorjem in stresu, hkrati pa imajo v življenju veliko nalogo - poskrbeti zase in za svojega zasvojenega starša, kar je naloga, za katero niso razvojno dozoreli. Humano-razvojni pristop h kompleksnemu osebno in družbeno uničujočemu problemu, kot je zasvojenost, temelji na promociji močne primarne preventive ter krepitvi vloge (rizičnih) družin in otrok, pri čemer je realno pričakovati, da bodo vzgojno-izobraževalne, zdravstvene in socialne institucije igrale pomembno vlogo. Včasih je med deklarativnim in realnim stanjem velik razkorak, ki za nekatere otroke pomeni marginalizacijo tudi v času revolucionarnih znanstvenih, tehničnih in drugih dosežkov, ki (potencialno) bogatijo naša življenja. V prispevku bomo iskali odgovor na to, ali smo že na tisti višji ravni tudi v odnosih z otroki zasvojenih staršev, kakšni so izzivi pred nami, ali ter na kakšen način smo se nanje pripravljene odzvati in kaj lahko in moramo spremeniti.

Ključne besede: odvisni starši, soodvisni otroci, preventiva, opolnomočenje družine, duševno zdravje

***prispevek v hrvaškem jeziku*

Delo systemskega družinskega terapevta z družinami odvisnikov od alkohola: prikaz primera / Rad systemskega obiteljskega terapevta s obiteljima ovisnika o alkoholu: prikaz slučaja**

Mirjana Halužan, mag. rehab.; izr. prof. dr. sc. Ana Matošić;
Daniela Vojnović, dr. med.

Klinika za psihiatrijo, KBC Sestre milosrdnice, Hrvaška

as. dr. sc. Ana Šeremet,

Oddelek za psihologijo, Hrvaška katoliška univerza, Hrvaška

V prispevku bodo predstavljene metode in intervencije dela systemskega družinskega terapevta pri delu s pari, kjer je eden izmed partnerjev odvisnik od alkohola. Dostopnost, vzajemno sprejemanje in priznavanje različnosti, bližina in komunikacija so lahko prednosti ali slabosti v realnosti partnerskega življenja. Razlaga in sprejemanje skupne preteklosti, skupno reševanje problemov skozi čas znotraj svojih vlog, stopnje in količine prizadetosti, pričakovanja, navezanost, podpora, spoštovanje in viri v sedanjem trenutku lahko definirajo trenutno stanje v odnosu. Kontekst in delovanje v primarnih družinah je zaznamovano s „paketom“ pravil, nezavednih potreb in različnih ritualov, ki se uporabljajo v komunikaciji in čustveni regulaciji v partnerskem odnosu. Kulturološka pravila močno vplivajo na obnašanje posameznika znotraj partnerskega odnosa. Metode in intervencije, ki bodo opisane, temeljijo na delu z življenjskim ciklom družine in genogramom. Cilj je prepoznavanje komunikacijskih in čustvenih vzorcev in odnosov v primarni družini. Prikazano bo delo z vzorci ranljivosti in strategijami soočanja s težavami v čustveni regulaciji ter delo z intrapsihičnimi in relacijskimi procesi.

Ključne besede: systemska družinska terapija, alkoholizem, partnerska terapija

***prispevek v hrvaškem jeziku*

Dinamika v družini s staršem alkoholikom in relacijska družinska terapija

doc. dr. Nataša Rijavec Klobučar

Teološka fakulteta Univerze v Ljubljani, Slovenija

Alkoholizem enega ali obeh staršev ima močan negativen vpliv na razvoj in vzgojo otroka, saj starša ne opravljata svojih starševskih nalog ustrezno in odgovorno. Ko sta eden ali celo oba starša zasvojenata, je družinski sistem disfunkcionalen, poln kaotičnosti, nepredvidljivosti, konfliktov, destruktivnih vzorcev komuniciranja in regulacije čustev. Dodaten stres za otrokov razvoj predstavljajo še druge težave, ki se pridružijo alkoholizmu. V teh družinah so pogosto porušene meje, kjer ni več jasno, kaj je naloga staršev in kaj naloga otrok. Otroci z nezavednimi mehanizmi prevzemajo vloge in odgovornosti, ki bi jih morali opravljati starši, in z različnimi vlogami ohranjajo družino v ravnovesju, da sploh lahko preživijo.

V prispevku bomo prikazali rezultate kvalitativne raziskave, v kateri je sodelovalo sedem odraslih otrok, ki so odraščali v družini s staršem alkoholikom oziroma je njihov starš tudi v odraslosti še vedno alkoholik. Vsi odrasli so bili vključeni v psihoterapevtsko delo po relacijsko družinski modaliteti.

Rezultati so pokazali na obrnjene vloge pri vseh udeležencih, pri čemer so kot otroci prevzemali odgovornosti in naloge, ki spadajo v starševski podsistem in so tako fizično kot čustveno skrbeli za družino. Večina je razvila vlogo t.i. postaršenega otroka in je tudi v odraslosti okrepila visoko zahtevnost do sebe in skrb za druge, pri petih udeležencih se je pretirana odgovornost za starša nadaljevala tudi v odraslosti. Vsi so v otroštvu doživljali celo paleto negativnih čustvenih stanj in stisk, zaskrbljenosti, ničvrednosti, sramu, strahov, negotovosti in nemira, ki jih niso smeli izražati. Spomine opisujejo z bolečino, jezo, razočaranjem, sedanje odnose s staršem alkoholikom pa tudi z občutki krivde in nemoči, ker ne znajo svojemu staršu pomagati, da bi opustil zasvojenost.

Ugotovitve kažejo, da psihoterapevtska pomoč vključuje delo tako na sistemski, intrapsihični in interpersonalni ravni, s poudarkom na soočanju z bolečino in regulaciji močnih čustvenih stanj, ki pomembno prispevajo k postavitvi ustreznih razmejitev do starša alkoholika.

Ključne besede: družina, alkoholizem, otroci, postaršenost, psihoterapija

Dinamika v primarni družini, čustvena regulacija in individualni problemi ter moči: otroci alkoholikov vs. otroci nealkoholikov / Dinamika unutar primarne obitelji, emocionalna regulacija i individualni problemi i snage: djeca alkoholičara vs. djeca nealkoholičara**

as. dr. sc. Ana Šeremet; as. dr. sc. Ana Haramina
Oddelek za psihologijo, Hrvaška katoliška univerza, Hrvaška

Mirjana Halužan, mag. rehab.

Klinika za psihiatrijo, KBC Sestre milosrdnice, Hrvaška

Organizacija družine, kjer je eden ali več ljudi odvisnih od alkohola, je kaotična in pravila v njej se nenehno spreminjajo. Komunikacija znotraj odnosa je nejasna in nezadostna, z veliko dvojnimi sporočili, kjer pogosto povedano ni v skladu z vsebino misli, čustvenim stanjem in vedenjem. Oblike dvojnega vedenja predstavljajo čustveno kompleksne procese v odnosih med družinskimi člani in so še posebej zahtevni za otroke, ki doživljajo čustvena sporočila pogosto v nasprotju s povedanim. Takšna sporočila povzročajo nejasnost in negotovost ter ožijo prostor za otrokove potrebe in naloge, kar vpliva na delovanje otrok v njihovi odrasli dobi.

Namen te raziskave je bil preučiti razlike v dinamiki znotraj primarne družine, čustveni regulaciji ter individualnih težavah in močeh med odraslimi otroki alkoholikov in odraslimi otroki nealkoholikov. V raziskavi je sodelovalo 324 odraslih otrok nealkoholikov in 239 odraslih otrok alkoholikov. Rezultati kažejo, da so imeli odrasli otroci alkoholikov več pozitivnih in manj negativnih interakcij znotraj primarne družine, večjo jasnost pričakovanj in manj vsiljivosti, več izkušenj zlorabe in zlorabe različnih substanc v primerjavi z odraslimi otroki nealkoholikov. Odrasli otroci alkoholikov imajo več težav s ciljno usmerjenim vedenjem, nadzorom impulzivnosti in imajo omejen dostop do strategij čustvene regulacije. Tudi v trenutnem delovanju imajo več težav in manj moči v primerjavi z odraslimi otroki nealkoholikov.

Ključne besede: odrasli otroci (ne)alkoholikov, čustvena regulacija, primarna družinska dinamika, trenutno funkcioniranje

***prispevek v hrvaškem jeziku*

Univerza v Ljubljani
Teološka fakulteta

Doseženi rezultati so delno nastali v okviru projekta št. J5-9349, ki ga je financirala Javna agencija za raziskovalno dejavnost Republike Slovenije iz državnega proračuna.

**FRANČIŠKANSKI
DRUŽINSKI
INŠTITUT**